

# PROSTATE CANCER

CARROLL, P. R., GROSSFELD, G. D. (Eds.)

B. C. Decker Inc., Hamilton – London 2002

402 str., 169 obr., 79 tab., CD-ROM, ISBN 1-55009-130-1, cena 159,- USD

Na této aktuální knize sestávající z 28 kapitol participovalo 40 odborníků převážně z USA za redakce dvou editorů z urologického pracoviště v San Francisku. Tak jak je obvyklé u knih nakladatelství B. C. Decker vydávaných v řadě *Atlas of Clinical Oncology* za podpory American Cancer Society, i toto dílo je doprovázeno CD-ROM obsahujícím kompletní text i ilustrace.

V úvodu editoři poukazují na zlepšení, jež přineslo do praxe zavedení PSA (specifického antigenu prostaty), který se stal nejdůležitějším markerem ca prostaty. Epidemiologie ca prostaty je ovlivněna geograficky, rasově, věkově a rodinným výskytem; vedle faktorů dietních se uplatňují životní styl a faktory genetické, jež jsou v současnosti intenzivně zkoumány. Dále editoři podávají histopatologickou klasifikaci ca s definicí 12 typů tumoru a diskutují základy grading systémů. Pokroky v genetice pravděpodobně přinesou v budoucnosti novou a racionální léčebnou strategii. Přehledně jsou jmenovány biochemické markery a hodnocen jejich význam pro monitorování léčby. Uplatňují se především kyselé fosfatázy prostaty a specifický antigen prostaty zmíněný výše.

Významný prostor je vymezen pro diagnostické zobrazovací metody; je popsán transrektální ultrazvuk (TRUS) a použití sondy 5 – 7,5 MHz v sagitální a axiální rovině. Karcinom vytváří obvykle hypoechogenní zónu na periferii; senzitivita a specificita jsou však značně omezené. Přesnost TRUS se vyčísluje na 18 – 52 %. V poslední době je využívány dopplerovské přístroje, pomocí nichž lze registrovat vyšší prokrvení maligního ložiska. Začíná se také využívat kontrastních látek pro ultrasonografii. Význam TRUS se oceňuje rovněž u recidivy nádoru. CT je vhodná pro posouzení měkkých tkání a k průkazu uzlin, vhodné je však i trojrozměrné zobrazení; také se dobře zobrazují ložiska rozptýlená v okolních tkáních. Celotělová scintigrafie prováděná pomocí fosfátů značených  $^{99m}\text{Tc}$  pomáhá odhalovat časně kostní metastázy.

Zajímavé jsou údaje o přirozeném vývoji karcinomu prostaty, není-li z nějakého důvodu léčen. Jsou demonstrovány chirurgické postupy léčby, radioterapie a adjuvantní a neoadjuvantní léčba. Rovněž je probrána radikální prostatektomie s pomocí laparoskopie. Jsou diskutovány radiobiologické změny jako odpověď tumoru a normální tkáně na radikální léčbu. Postupně jsou zařazeny údaje o zevním ozařování a brachyterapii a kombinované léčbě s využitím hormonů, vakcín, antiangiogenetických preparátů a dalších faktorů. Zmínka je rovněž o nových formách fokální léčby (např. kryoablace a termální ablace). Poslední kapitoly jsou zaměřeny na rozbor erektilní dysfunkce po léčbě karcinomu prostaty, ošetření komplikací močového měchýře a střevních funkcí, které se objevily po operaci.

Kniha s relativně stručným textem ale doprovázená vysokým počtem obrazů, často i barevných, přináší nové údaje o malignitě s vysokým stupněm výskytu a mortalitou. Bude jistě užitečná nejen pro urology a onkology, ale i pro chirurgy, radio-terapeuty a lékaře, jež provozují zobrazovací metody. Adresa nakladatelství: B. C. Decker, P. O. Box 620, LCD I, Hamilton, ON L8N 3K7, Canada ([www.bcdecker.com](http://www.bcdecker.com)). V. R., V. H.

## **BREAST CANCER, PROGNOSIS, TREATMENT AND PREVENTION**

PASQUALINI, J. R. (Ed.)

Marcel Dekker, New York - Basel 2002

656 str., 98 obr., ISBN 0-8247-0712-5, cena 165,- USD

Editor s 33 příspěvovateli ze šesti zemí předložil reprezentativní monografii podávající současné názory na karcinom prsu, jeho prognózu, léčbu a prevenci. Obsáhlé dílo je rozdělena do 19 kapitol. Nejprve je rozebírána epidemiologie karcinomu prsu a rizikové faktory. Je popisován vývoj prsu od adolescence do dospělosti a stručně je načrtnuta souhra hormonálních působků. Vysvětlují se hormonální vlivy na vývoj normálního prsu v různých časových obdobích a mechanismy, jež se uplatňují pravděpodobně při karcinogenezi mammy. Dále se pojednává o problematice karcinomu prsu vznikajícího během gravidity, jeho terapie je obtížná a prognóza nepříznivá.

Další úsek je věnován teoretickému tematu složité kontroly proliferace buněk v normálním a nádor obsahujícím prsu. Analyzují se prognostické a prediktivní faktory, inhibice buněčného růstu a indukce apoptózy. Zdůrazňuje se důležitá úloha estrogenů, jež přispívají k vývoji a progresi ca prsu. Probírají se selektivní modulatory enzymů estrogenu, inhibitory aromatózy, jež mohou nabídnout lepší kontrolu růstu než antiestrogen tamoxifen; kromě toho je lze podávat delší dobu.

Tamoxifen se podává již od r. 1973, kdy byl použit nejprve u pokročilého ca prsu, nyní se však indikuje na všechna stadia ca. Zlepšuje přežití, časem však vzniká na tento lék rezistence a může vyvolat vznik osteoporózy, brzdí také rozvoj aterosklerózy zvláště mozkových a koronárních tepen.

Jsou hodnoceny léky namířené proti redukci vlivu růstových faktorů nebo jejich složek, které jsou velmi slibné. Rámcově je hodnocena adjuvantní léčba ca prsu u žen v menopauze, nejvhodněji tamoxifenem. Cytotoxická léčba je užívána k dosažení rychlého efektu léčby k ulehčení příznaků hlavně u metastáz. Do textu je vloženo schéma algoritmu pro léčbu metastáz. Ošetření lokálně pokročilého karcinomu prsu vyžaduje multimodální léčebný přístup. Objevují se první preparáty určené pro antiangiogenní aplikaci. Probíhají experimenty s terapií fystrogeny. Intenzivně se studuje ca s rodinným výskytem, který představuje vysoké riziko.

Obsažná monografie přináší množství aktuálních informací o ca prsu, vedle podrobného biochemického obrazu je bohatě zastoupena klinika, srovnání četných výzkumných studií, je připojen také mimořádně bohatý přehled literatury. Kniha je velmi zajímavá pro onkology, chirurgy, biology, endokrinology a všeobecné lékaře. Adresa nakladatelství: Marcel Dekker, Inc., 270 Madison Avenue, New York, NY 10016-0602-9000, USA ([www.dekker.com](http://www.dekker.com)).

V. R., V. H.

## **RADIOTHERAPY FOR HEAD AND NECK CANCER – INDICATIONS AND TECHNIQUES, SECOND ED.**

ANG, K. K., GARDEN, A. S. (Eds.)

Lippincott Williams and Wilkins, Philadelphia 2002

208 str., 197 obr., ISBN 0-7817-2650-6, cena 120,- USD

Bohatě vypravenou monografii připravili pro druhé vydání (předchozí je z r. 1993) dva specialisté z Andersonova rakovinného centra v Houstonu. Kniha má dvě části, první o šesti kapitolách pojednává o všeobecných principech radioterapie malignit hlavy a krku, druhá s jedenácti kapitolami je věnována specifickým indikacím a technikám radioterapie v této anatomické oblasti.

V uplynulé dekádě bylo zdokonalena řada metodik, zejména kombinace ozařování s chemoterapií pozměnila dosavadní standardy léčby. Zlepšila se také strategie multidisciplinárního přístupu k problematice. Uvádí se, že technika radioterapie se vyvíjí v Andersonově centru již 50 let. V důsledku zlepšování léčby poklesla mortalita pacientů s věkem pod 65 let. Z léčebných postupů zaznamenala pokrok hyperfrakcionace a urychlená frakcionace ozařování. Kombinací ozařování a chemoterapie se dosáhlo zlepšení přežívání nemocných asi o 10 % oproti samotnému ozařování. Tento způsob léčby má působit na primární tumor a postižené uzliny a eliminovat hematogenní metastázy. Řada dalších modifikovaných nebo nových postupů je ve stadiu klinických zkoušek. Pokud se týká rizikových faktorů, uvádí se, že tabák a alkohol jsou zodpovědné za \_ všech nádorů hlavy a krku.

Poskytují se přehledy léčby primární radioterapií, teleterapií zevním svazkem pomocí záření gama  $^{60}\text{Co}$ , rentgenovým zářením z lineárního urychlovače o energii 6 – 20 MeV a brachyterapií. Dále jsou probrány praktické návody pro poloho-

vání pacienta, imobilizace, markery a stenty k redukci objemu normálních tkání, simulace, plánování léčby pomocí 2D a 3D zobrazení, specifikace dávky a techniky ke zlepšení její distribuce. Podrobněji je pojednáno o brachyterapii, jejích jednotlivých typech, ochraně normálních tkání, dozimetrii a speciálním ošetřování nemocných s implantáty. Jsou diskutovány praktické otázky péče o nemocné před radioterapií a po ní, zejména otázky výživy.

Specifické indikace a techniky ozařování jsou ve druhé části knihy vykládány jednotně – je výtčena strategie léčby, je popisována primární a pooperační radioterapie, uspořádání polí, volba dávky a rozbor údajů o pacientech. Text je doprovázen kvalitními reprodukcemi rentgenových snímků, fotografiemi anatomických úseků se zakreslenými důležitými daty o izodózách, k reprodukovanému obrazu je připojen podrobný popis nemoci a vyložen postup léčby s návodem na vlastní ozařování. Jednotlivé lokalizace nádorů a jejich specifika jsou probrány v kapitolách o ústní dutině, nazofarynxu, larynxu, hypofarynxu, nosní dutině, paranazálních sinusech, slinných žlázách, kůži a krčních metastázách neznámého primárního nádoru.

Již první vydání knihy se ukázalo jako praktické a užitečné pro klinickou praxi. Za kapitolami je uváděna hojná literatura, knihu uzavírá věcný rejstřík. Toto revidované dílo (s téměř dvojnásobným obsahem oproti prvnímu vydání) obohatí příruční knihovny především onkologů a radioterapeutů, chirurgů a plastických chirurgů i radiodiagnostiků - bude jim nápomocno ve vyhledávání konkrétních návodů k ošetřování nemocných s karcinomy hlavy a krku a zlepšení jejich vyhlídek na život a jeho kvalitu. Adresa nakladatelství: Lippincott Williams and Wilkins, P. O. Box 1610, Hagerstown, MD 21741-1610, USA (LWW.com). V. R., V. H.